

जलसंधारणाचा कार्यक्रम अधिक व्यापक
होण्यासाठी पाणलोट विकास चळवळ
कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करणेबाबत.
सन २००९-१०

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय, क्र.पाविजा-२००९/प्र.क्र.५३/जल-८
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १ जानेवारी, २०१०.

संदर्भ :- शासन निर्णय ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग

- 1) क्र.जलसं २००८/प्र.क्र.३१/जल-८, दि.२५ ऑगस्ट, २००८.
- 2) क्र.जलसं २००८/प्र.क्र.५५/जल-८, दि.२७ ऑक्टोबर, २००८.
आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र.
- 3) मृदसं/पाणवळ/०९-१०/मृद-१/२६३४/०९, दि.२२ ऑक्टोबर २००९.
- 4) मृदसं/पाणवळ/०९-१०/मृद-१/२९०८/०९, दि.२१ नोव्हेंबर, २००९.

प्रस्तावना :-

राज्यातील बहुतांशी क्षेत्र कोरडवाहू असून उपलब्ध जलस्रोताचा उपयोग केला तरी देखील ६० टक्के पेक्षा जास्त क्षेत्र कायम स्वरूपी नैसर्गिकरित्या पडणा-या पावसावरच अवलंबून रहाणार आहे. हे लक्षात घेवून पाणलोट क्षेत्रविकासाचा कार्यक्रम गेल्या अनेक वर्षांपासून राज्यात सुरु असून, सुरु केलेले पाणलोट मोठ्या प्रमाणावर अपूर्ण आहेत. हे पाणलोट गतीमान पद्धतीने विकसित करण्याचा धडक कार्यक्रम देखील शासनाने हाती घेतला आहे. महात्मा ज्योतिबा फुले जल व भूमी अभियान प्रामुख्याने लोकसहभागातून राज्यात गेली काही वर्षे सुरु आहे. या व्यातिरिक्त महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेअंतर्गत देखील जलसंधारणाच्या कामास फार मोठे महत्व आहे. मृद व जलसंधारण, महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजना, त्या अनुषंगाने संबंधित कार्यक्रमाची जनजागृती मोहिम राबविण्यासाठी संदर्भाधीन दिनांक १४ ऑगस्ट, २००७ अन्वये मान्यता देण्यात आली आहे. हे सर्व प्रयत्न होत असले तरी देखील राज्यातील पाणलोट विकासाकरीता उपलब्ध असलेल्या क्षेत्राची व्यापकता फार मोठी असल्याने, मृद व जलसंवर्धनाचे उद्दिष्ट सर्वसामान्य जनतेपर्यंत पोहोचविण्यासाठी जलसंधारणाकरीता पाणलोट विकास चळवळ कार्यक्रम राबविण्याचा निर्णय शासनाने संदर्भाधीन १ येथील दिनांक २५ ऑगस्ट २००९ चे शासन निर्णयाव्वारे घेवून हा कार्यक्रम राबविण्यासाठी सन २००८-०९ मध्ये रु.११४.०० लाख निधी वितरीत करण्यात आला होता. याच धर्तीवर पाणलोट विकास चळवळ कार्यक्रम सन २००९-१० मध्ये राबविण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

जलसंधारणाचा कार्यक्रम अधिक व्यापक करणे, पाणलोट विकास कार्यक्रमाच्या प्रत्येक टप्प्यात लोकसहभाग घेणे, याकरीता विविध स्तरावर सातत्याने प्रसिद्धी देणे, पाणलोट सप्ताह आयोजित करणे इत्यादी माध्यमाद्वारे पाणलोट विकास चळवळ कार्यक्रम सन २००९-१० मध्ये राबविण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. वरील उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी वृत्तपत्रे, मासिके, आकाशवाणी, दूरदर्शन, जाहिराती इत्यादी विविध माध्यमाद्वारे

प्रसिध्दी करणे आणि या विषयाशी निगडीत कार्यशाळा, चर्चासत्रे आयोजित करणे, विविध पाणलोट विषयीच्या स्पर्धा आयोजित करणे, शैक्षणिक उपक्रमांद्वारे प्रचार व प्रसिध्दी करणे, प्रक्षेत्र भेटी, यशोगाथा प्रसिध्दी इत्यादी सर्व माध्यमांद्वारे पाणलोट विकास चळवळ राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या शासन निर्णयाद्वारे पाणलोट विकास चळवळ कार्यक्रमांतर्गत सन २००९-१० मध्ये अर्थसंकल्पित असलेल्या तरतुदीपैकी रु.१००.०० लाख (रुपये शंभर लाख फक्त) तरतुद वितरीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

सदरहु खर्च लेखाशिर्ष,

"मागणी क्रमांक एल-७, ४४०२- मूद व जलसंधारण यावरील भांडवली खर्च -
१०२ (दोन) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना
१०२ (०१) (०१) पाणलोट विकास चळवळ, प्रसिध्दी व पारितोषिक योजना
(४४०२ २३५१) ५, बक्षिसे
२६, जाहिरात व प्रसिध्दी "

या खाली सन २००९-१० मध्ये उपलब्ध असलेल्या तरतुदीतून भागविण्यात यावा व त्याच लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

३. उपरोक्त मंजूर निधीतून यशोगाथा विशेषांक काढणे, विविध साप्ताहिकातून जाहिराती प्रसिध्द करणे, आकाशवाणीवरुन जिंगल्स व स्पॉट प्रसारण, दूरदर्शन, खाजगी वाहिनीद्वारे प्रसार व प्रसिध्दी, कृषि पत्रकारिता कार्यशाळा, पाणलोट विषयक होर्डिंग लावणे इत्यादी कार्यक्रम सोबतव्या विवरणपत्र-१ नुसार राबविण्यास शासन मंजुरी देत आहे. हा कार्यक्रम फेब्रुवारी २०१० पूर्वी पूर्ण करावा.

४. सदर निधी खर्च करण्याकरिता आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या अधिनस्त ठेवण्यात येत आहे. हा निधी खर्च करण्यास आयुक्त (कृषि) यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत असून या निधीचे आवश्यकतेनुसार संबंधित क्षेत्रिय अधिका-यांना वितरण करण्यास तसेच विवरणपत्र-१ मध्ये नमुद केलेल्या बाबीमध्ये आवश्यकतेनुसार फेरफार करण्यासही त्यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. वितरीत केलेला निधी मंजूर केलेल्या बाबीवर खर्च होईल याची दक्षता घेण्यात यावी. या कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल शासनास नियमितपणे सादर करण्यात यावा.

५. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २००९१२१८१४३४१६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

१८१४
(रेखा भिड)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव,

मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
मा.मंत्री (जलसंधारण), यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री, (जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव
सर्व मा.मंत्री, राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मा.उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद,
प्रमुख मार्गदर्शक, महाराष्ट्र राज्य जलसंधारण सल्लागार परिषद,
मुख्य सचिव यांचे सहसचिव,
सर्व अप्पर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालयीन विभाग
सर्व विभागीय आयुक्त,
आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, पुणे
मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे
संचालक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
सर्व अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे./सर्व अधीक्षक अभियंता, लघु पाटबंधारे, (स्थानिक स्तर)
संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई/महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दीकरीता),
सर्व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी,
सर्व सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्ते,
सर्व मुख्य वनसंरक्षक,/ सर्व उपवनसंरक्षक,
सर्व उपसंचालक, सामाजिक वनीकरण,
सर्व उपायुक्त (विकास),
महालेखापाल-१/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) (३ प्रती)
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई (३ प्रती)
निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई (३ प्रती)
जिल्हा कोषागार अधिकारी, सर्व (३ प्रती)
नियोजन विभाग/वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
जल-८ (निवड नस्ती), ग्रा.वि.व ज.सं.विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सन २००९-१० करीता राबवणियात येणा-या पाणलोट विकास चळवळीमध्ये समाविष्ट असलेल्या बाबीकरीता मंजूरी दिलेल्या शासन निर्णय ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,क्र.पाविजा-२००९/प्र.क्र.५३/ जल-८ दिनांक २४ डिसेंबर, २००९ चे सहपत्र

विवरणपत्र १

अक्र	तपशिल	सन २००९-१० करीता अपेक्षित खर्च (रूपये लक्ष मध्ये)
१	<u>मुद्रण व प्रसारण</u> वर्तमानपत्रातून जाहिरात प्रसारण पोस्टर छपाई (२ पोस्टर) पाणलोट विषयक डिस्प्ले बोर्ड	२३.००
२	<u>इलेक्ट्रॉनिक मिडिया</u> पाणलोट विषयक जिंगल्स स्पॉट निर्मिती जिंगल्स/ स्पॉट प्रसारण पाणलोट विषयक आॅडियो सिडिज ४ मल्टिमिडिया प्रेझेन्टेशन्स	२४००
३	<u>दुरदर्शन खाजगी वाहिनी प्रक्षेपण</u> पाणलोट विषयक जिंगल्स स्पॉट निर्मिती स्पॉट प्रक्षेपण/स्क्राले प्रक्षेपण जय महाराष्ट्र कार्यक्रमाचे प्रायोजकत्व	१९००
४	<u>जनजागृती</u> स्पर्धा आयोजन- विभागीय स्तरावर शालेय विद्यार्थ्यांच्या चित्रकला/वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करणे (राष्ट्रीय वृत्तपत्रे, कलाज यांचे सोबत प्रायोजक तत्वावर कार्यवाही करणे)	१२००
५	<u>कार्यशाळा</u> प्रसार माध्यम/प्रगतशील शेतकरी यांच्या कार्यशाळांचे आयोजन	१००
६	<u>प्रचार</u> राज्य परिवहन बस व्हारे बैंक पॅनेल्स (पाणलोट विषयक जाहिरात)	२५.००
	एकूण	१००००

२५१४